

Etický kodex Západočeské univerzity v Plzni

PREAMBULE

Západočeská univerzita v Plzni je významným společenstvím lidí, kteří se na její půdě setkávají v rozličných rolích. Pro zdárný vývoj univerzity je mimořádně důležitá kvalita mezilidských vztahů a z ní plynoucí vnitřní atmosféra v akademické obci. Pro univerzitu je rovněž zásadní vytvářet a prohlubovat důvěru veřejnosti v akademickou sféru. Je proto třeba pečovat o dobrou vnitřní atmosféru a seriózní a důvěryhodnou vnitřní i vnější komunikaci, rozvíjet prostředí univerzity a nepřipustit chování, které ji poškozuje.

Etický kodex (dále jen „Kodex“) je jedním z nástrojů, který má k rozvoji univerzitního prostředí přispívat. Jeho účelem je vymezit a podporovat žádoucí etické standardy chování zaměstnance a studenta univerzity ke kolegům, spolupracujícím organizacím i širší veřejnosti. Univerzita se coby nositel vzdělanosti a rozvoje v oblasti vědecké a tvůrčí činnosti nemůže spokojit s pouhým dodržováním právních norem a prostřednictvím tohoto Kodexu sama sobě nastavuje standardy i v rovině etické.

Západočeská univerzita v Plzni si je plně vědoma své odpovědnosti vůči celé společnosti, pro niž vzdělává mladé lidi, kteří ji jednou budou výrazně formovat. Proto se plně hlásí k hodnotám a principům vycházejícím z evropského kulturního a historického dědictví, jakými jsou svoboda, nedotknutelnost lidské důstojnosti, úcta k pravdě, spravedlnost, odpovědnost, profesionalita, kritické myšlení, ale i respekt k jiným názorům a kulturám. Je zásadní, aby o tyto hodnoty pečovala jak v běžném každodenním chování, tak i v okamžicích významných rozhodnutí či řešení vážných problémů, a nedopustila jejich relativizaci, dezinterpretaci či politizaci.

Článek I. ÚVODNÍ USTANOVENÍ

1. Etický kodex vymezuje etické zásady a hodnoty, k nimž se ZČU hlásí. Tyto zásady a hodnoty tvoří etický standard jednání v prostředí ZČU.
2. Etický kodex je závazný pro všechny zaměstnance ZČU (akademické, vědecko-výzkumné, i ostatní) a studenty ZČU (dále souhrnně „jednotlivci“). Za studenty se pro účely tohoto Kodexu považují i účastníci celoživotního vzdělávání, na které se ustanovení Kodexu použijí přiměřeně.

Článek II. VZTAH AKADEMICKÝCH SVOBOD A PRÁV K ETICKÉMU KODEXU

1. Západočeská univerzita (dále jen „ZČU“) je samosprávnou akademickou institucí. V rámci svých akademických práv ZČU vytváří zastupitelské akademické orgány a používá akademické insignie a koná akademické obřady. V rámci své akademické svobody ZČU vytváří a realizuje koncepci rozvoje vzdělávacích, vědeckých a výzkumných, vývojových a inovačních, uměleckých a dalších tvůrčích činností. Níže uvedené akademické svobody a práva akademických pracovníků a studentů jsou na ZČU uplatňovány v souladu s touto koncepcí.
2. ZČU ctí následující akademické svobody a akademická práva akademických pracovníků a studentů:
 - a) svoboda vědecko-výzkumné činnosti a umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků,
 - b) svoboda výuky spočívající především v její otevřenosti různým vědeckým názorům, vědeckým a výzkumným metodám a uměleckým směrům,
 - c) právo učit se zahrnující svobodnou volbu zaměření studia v rámci studijních programů a svobodu vyjadřovat vlastní názory ve výuce,
 - d) právo členů akademické obce volit zastupitelské akademické orgány.
3. Akademické svobody a akademická práva akademických pracovníků a studentů uvedená v předchozím odstavci jsou vykonávány v souladu se standardy etického jednání vymezenými v tomto Kodexu.

Článek III. OBECNÉ STANDARDY ETICKÉHO JEDNÁNÍ

1. Chápání etických principů na ZČU vychází v obecné rovině ze zásady kantovské etiky „[jednat vždy tak], abych mohl současně chtít, aby se má maxima stala obecným zákonem“¹.
2. Bez ohledu na vlastní pojetí morálky jednotlivci respektují obecné etické principy a zásady slušných mezilidských vztahů.
3. Jednotlivci respektují základní hodnoty, k nimž se ZČU hlásí, zejména: svobodu, rovnost, demokracii, akademické svobody a společenskou odpovědnost, profesionalitu, disciplinovanost a hospodárnost, udržitelný rozvoj ve znalostní společnosti, uplatnitelnost poznání a jeho zakotvení v regionálním prostředí, stejně jako přesah do prostředí národního, evropského i mezinárodního.
4. Studenti respektují zásady vyjádřené v imatrikulačním slibu a ve slibech akademických, zejména ctí ZČU a nedopustí, aby jejich jednáním bylo poškozeno její dobré jméno.
5. Jednotlivci:
 - a) jednájí v souladu s posláním ZČU uvedeným ve Statutu a nenadřazují své zájmy tomuto poslání;
 - b) dodržují zásady uplatňované v akademickém prostředí, zejména zásadu kolegiality a loajality ke konkrétnímu pracovišti, součásti i celé ZČU. Jednájí vždy tak, aby nepoškozovali dobré jméno ZČU;
 - c) pečují o majetek ZČU a nezneužívají ho k realizaci soukromých zájmů či získání osobního prospěchu;
 - d) nepřijímají dary či výhody za výkon své činnosti na ZČU, pokud by takové jednání bylo v rozporu s dobrými mravy či v tomto Kodexu uvedenými zásadami a hodnotami;
 - e) varují se střetu zájmů. Obecně se střetem zájmů rozumí situace, v níž se požadavek na respektování a prosazování zájmu ZČU či její součásti může dostat do rozporu s loajalitou k jiné instituci nebo osobě. Ke střetu zájmů může dojít například v případě paralelního působení téže osoby v řídicích funkcích na různých stupních v rámci ZČU, při působení blízkých osob v řídicích funkcích na různých stupních v rámci ZČU či v případě paralelního působení jednotlivce při řešení určitého vědeckého či tvůrčího úkolu v rámci ZČU a v další instituci, pokud není takové působení založeno na smluvním vztahu ZČU a dané instituce. Pokud se jednatel dostane do střetu zájmů, neprodleně to oznámí nadřízenému zaměstnanci;
 - f) ctí svobodu projevu a názoru, a pokud vyjadřují kritiku, pak vždy tak, aby byla věcná, uvážená a podložená pádnými argumenty. Kritičtí zůstávají jednotlivci i vůči výsledkům vlastní práce a dbají na to, aby rozvíjeli své profesní schopnosti, znalosti a dovednosti;

¹ Kant, Immanuel: *Základy metafyziky mravů*. Praha: Nakladatelství Svoboda, s. 65.

- g) vzájemně se k sobě chovají vždy slušně a v souladu s obecně přijímanými společenskými mravy. Chovají k sobě vzájemně úctu a respekt. Jednají tak, aby nebyla poškozena cizí čest, pověst či důstojnost;
- h) nedopouštějí se jakékoli diskriminace s ohledem na rasu, etnický původ, národnost, státní příslušnost, náboženské vyznání, přesvědčení, světonázor, věk, pohlaví, sexuální orientaci, zdravotní postižení, sociální či majetkové poměry. ZČU podporuje pozitivní přístup k osobám se specifickými potřebami a vytváří a vylepšuje podmínky pro jejich působení v akademické sféře.
6. ZČU se hlásí k zásadě politické neutrality akademické sféry. Akademická půda není využívána pro propagaci či prosazování zájmů politických stran a hnutí.
7. V akademickém prostředí je zcela nepřijatelné je sexuální a genderově podmíněné obtěžování, tj. chování, které má sexuální povahu a jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí, nebo které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů. Jakýkoliv sexuální nátlak či vydírání, nevyžádaná a nepříjemná pozornost či uplatňování genderových stereotypů vůči ostatním zaměstnancům či studentům jsou považovány za nepřijatelné. Je povinností každého jednotlivce takové chování, setká-li se s ním, ohlásit nadřízenému zaměstnanci, případně Etické komisi ZČU.
8. V případě působení ve funkcích jednotlivci vykonávají svěřené pravomoci odpovědně a v souladu se zásadami uvedenými v Kodexu. Mimoto vedou ostatní k dodržování Kodexu.
9. Setkají-li se jednotlivci ve svém okolí s neetickým jednáním, netolerují ho ani z důvodu loajality či prospěšnosti pro sebe samé. Vždy usilují o jeho nápravu a dělají vše pro to, aby se takovému jednání v budoucnosti předešlo. Zaměstnanci domnělé neetické jednání oznamují nadřízenému zaměstnanci, případně Etické komisi ZČU. Studenti oznamují domnělé neetické jednání Etické komisi ZČU.
10. Jednotlivec nesmí být vystaven jakýmkoli negativním důsledkům plynoucím z toho, že oznámil neetické jednání v souladu s tímto Kodexem.

Článek IV.

STANDARDY ETICKÉHO JEDNÁNÍ VE VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI A STUDIU

1. Vyučující rozvíjejí u studentů znalosti a dovednosti s využitím veškerých svých schopností a zkušeností. Seznamují studenty s různými přístupy k řešení problémů, jsou otevření diskusi a spolupráci se studenty. Podporují rozvoj kritického myšlení studentů a jejich samostatnost při dosahování studijních cílů a napomáhají jejich kvalifikačnímu, profesnímu i osobnostnímu rozvoji.

2. Vyučující dbají při vystupování před studenty na profesionalitu a jsou si plně vědomi toho, že svým počínáním ve výuce reprezentují před studenty univerzitu. Vlastní profesionalitou jdou studentům příkladem, vždy dodržují obecná pravidla organizace výuky i individuální dohody ohledně plnění studijních povinností.
3. Při hodnocení práce studentů si vyučující počínají vždy objektivně a nezaujatě a hodnocení provádějí na základě transparentních kritérií.
4. Vyučující jednají se studenty otevřeně a kolegiálně. Vyučující neznevažují výsledky práce studentů a stejně tak studenti neznevažují výsledky práce vyučujících či ostatních zaměstnanců ZČU. Opodstatněnou a zdůvodněnou kritiku nelze považovat za znevažování práce studentů, vyučujících či ostatních zaměstnanců.
5. Vyučující nezneužívají svého postavení k vynucování plnění jakýchkoli požadavků nad rámec řádně stanovených studijních povinností. Zásadně na studenty nepřenášejí plnění vlastních pracovních povinností.
6. Studenti využívají studium k osobnímu, kvalifikačnímu či profesnímu růstu. Svému studiu se věnují s plným nasazením a aktivně přistupují k podnětům vyučujících a jsou otevřeni k týmové práci.
7. Studenti při plnění studijních povinností nepodvádějí ani neposkytují součinnost při podvádění druhých. Nedopouštějí se žádné z forem plagiátorství.

Článek V.
STANDARDY ETICKÉHO JEDNÁNÍ VE VĚDECKO-VÝZKUMNÉ A TVŮRČÍ
ČINNOSTI

1. ZČU respektuje pluralitu vědeckých a tvůrčích oborů a přístupů k řešení výzkumných a tvůrčích úkolů.
2. Jednotlivci:
 - a) zaměřují svůj výzkum či tvůrčí činnost zejména na rozšiřování hranic lidského poznání, rozvoj uměleckých a kulturních hodnot a obecné vzdělanosti. Vždy dbají na to, aby výsledky výzkumu či tvůrčí činnosti sloužily ku prospěchu společnosti;
 - b) usilují o to, aby byla s výsledky výzkumu seznámena kromě odborné veřejnosti i široká veřejnost. Přímé spojení s veřejností napomáhá lépe pochopit zájem a obavy veřejnosti v oblasti vědecké a tvůrčí činnosti;
 - c) při výzkumu si počínají svědomitě, zohledňují aktuální poznatky v daném vědním oboru, kladou důraz na zajištění přezkoumatelnosti výsledků svého výzkumu a respektují další zásady profesionální etiky v daném vědním oboru. Objeví-li ve svých

publikacích omyl, podniknou všechny potřebné a možné kroky k jeho nápravě, nesnaží se jej tajit nebo maskovat či přenést odpovědnost za něj na někoho jiného;

- d) udržují si přehled o stávajícím stavu bádání, aby nedocházelo k duplikování již dříve dosažených výsledků výzkumu. Nepublikují opakovaně tytéž výsledky výzkumu ani účelově nefragmentují výsledky výzkumu do většího počtu publikací s cílem uměle navyšovat počet publikačních výstupů;
- e) dodržují zásady ochrany duševního vlastnictví. Nepřivlastňují si výsledky výzkumné či tvůrčí činnosti ostatních. Zásadně se nedopouštějí žádné z forem plagiátorství. Respektují citační zásady a zvyklosti platné v daném oboru;
- f) realizují na ZČU výzkumnou či tvůrčí činnost a připisují výsledky této činnosti svému pracovišti či fakultě. Zásadně nepřipisují výsledky výzkumu dosažené na ZČU ve prospěch jiné instituce;
- g) publikují výsledky své výzkumné či tvůrčí činnosti na oborově relevantních a seriózních publikačních platformách. Vyvarují se publikování v rámci platform evidovaných v seznamech tzv. predátorských vydavatelství a časopisů;
- h) jsou otevřeni týmové spolupráci. Výsledky získané v rámci týmové spolupráce si nepřivlastňují, přiznávají spoluautorství všem, kteří se na dosažení výsledků patřičně podíleli. V rámci týmu komunikují věcně a nedopouští se znevažování či ponižování členů týmu;
- i) v roli posuzovatelů výzkumné či tvůrčí činnosti, členů akademických a odborných grémií nebo hodnotitelů návrhů vědeckých projektů se řídí pouze odbornými hledisky. Při hodnocení vědecké či tvůrčí činnosti ostatních si vždy počínají objektivně a nezaujatě a dodržují pravidla stanovená pro hodnocení. Neprodulují záměrně dobu hodnocení za účelem dosažení vlastních výhod či výhod pro třetí osoby.

Článek VI. ETICKÁ KOMISE ZČU

1. Za účelem řešení podnětů týkajících se neetického jednání se zřizuje Etická komise ZČU (dále jen „Komise“).
2. Komise dohlíží na dodržování etických standardů stanovených tímto Kodexem. V rámci své činnosti Komise přijímá a řeší podněty od zaměstnanců a studentů ZČU týkající se domnělého porušení etických standardů na ZČU. Podněty se Komisi zasílají na emailovou adresu etikom@rek.zcu.cz. Na Komisi se může obrátit jednotlivec, který se domnívá, že se setkal s neetickým jednáním. V případě zaměstnanců platí, že domněle neetické jednání by mělo být oznámeno nejprve nadřízenému zaměstnanci a až posléze případně Komisi. To neplatí v případě, kdy se domněle neetického jednání dopustil nadřízený zaměstnanec.

3. Jednotlivci mohou Komisi zaslat podnět, v němž identifikují jednání, které považují za neetické a osobu či osoby, které se daného jednání dopustily. Komise všechny obdržené podněty projedná.
4. Komisi tvoří šest stálých členů a maximálně čtyři členové jmenovaní za účelem projednání konkrétního podnětu (dále ad hoc členové). Členem Komise se může stát zaměstnanec či student ZČU. Členství v Komisi je neslučitelné se členstvím ve vedení ZČU a ve vedení součástí.
5. Zastoupení mužů a žen mezi stálými členy Komise musí být rovné.
6. Stálé členy Komise jmenuje rektor. Funkční období stálého člena Komise je nejvýše čtyřleté. Funkční období začíná tři měsíce po začátku funkčního období rektora a končí tři měsíce po jeho skončení.
7. Ad hoc členy Komise jmenuje rektor na návrh stálých členů Komise. Funkční období ad hoc člena začíná jmenováním a končí v okamžiku vydání rozhodnutí ve věci, kvůli níž byl ad hoc člen jmenován. Minimálně jedním ad hoc členem ke každému projednávanému podnětu týkajícímu se studentů je student.
8. Člen Komise podepisuje při nástupu do funkce prohlášení o mlčenlivosti o skutečnostech, o nichž se při projednávání podnětů Komisí dozvěděl.
9. Člen Komise se může své funkce kdykoli vzdát.
10. Členství v Komisi zaniká uplynutím funkčního období. Členství v Komisi zaniká rovněž v případě, že člen přestal být zaměstnancem nebo studentem ZČU.
11. Rektor člena Komise odvolá z funkce v případě, že je důvodně podezřelý z protiprávního či neetického jednání.
12. Rektor jmenuje předsedu Komise z řad stálých členů. Jednání Komise jsou svolávána předsedou dle potřeby na základě obdržených podnětů, minimálně však jednou ročně.
13. Komise rozhodne o tom, zda jednání jednotlivce bylo či nebylo etické. Rozhodnutí musí obsahovat kromě výroku i řádné odůvodnění. Rozhodnutí Komise je vždy dáno na vědomí rektorovi. V případě, že je posuzováno jednání zaměstnance, je rozhodnutí Komise dáno na vědomí jeho nadřízenému zaměstnanci a vedoucímu příslušné součásti. V případě, že je posuzováno jednání studenta, je rozhodnutí Komise dáno na vědomí vedoucímu příslušné součásti.
14. Jednání Komise jsou neveřejná. Komise může zveřejnit, pokud to uzná za vhodné a pokud s tím souhlasí všichni dotčení, svá rozhodnutí včetně odůvodnění. Při zveřejnění rozhodnutí musí být respektována ochrana osobních údajů.

15. Procesní aspekty jednání Komise stanoví jednací řád Etické komise. Jednací řád schvalují stálí členové Komise na návrh předsedy Komise. Ke schválení je třeba souhlas nadpoloviční většiny všech stálých členů Komise.
16. Komise jednou ročně vypracuje zprávu o činnosti, kterou předloží k projednání Akademickému senátu ZČU a na vědomí rektorovi.

doc. Dr. RNDr. Miroslav Holeček

rektor